

EROII ZILELOR NOASTRE

Inspirată din emoționanta realitate a zilelor noastre, literatura dramatică născută după Eliberare a generat eroi reprezentativi pentru epoca noastră, personaje care au intrat definitiv în patrimoniul artei românești realist-socialiste. Critica literară și dramatică le-a dedicat nenumărate pagini de analiză, exegeză, comentarii. Trăsătura distinctivă a acestor eroi, ceea ce îi definește ca reprezentanți ai epocii noastre, cu toate contradicțiile, frământările, durițările și neasemuita ei frumusețe, este apartenența lor deschisă, militantă, la cauza clasei muncitoare, atașamentul față de partid, care a determinat structural schimbarea fiecărei biografii literare și reale. Cei mai realizați dintre eroii noii noastre dramaturgii sînt oameni în ofensivă, se definesc în acțiuni care sînt condiționate de — și condiționează — transformări istorico-sociale, influențînd destinul lor individual. Spiritul de partid, pasiunea revoluționară, sentimentul răspunderii în fața colectivității caracterizează eroi ca Mihai Buznea, Cerchez, Lupu Aman, savanta Dinescu, Spiridon Biserică, Iulia Boga, Toma Căbulea. Și cu toate deosebirile dintre aceste personaje, este evidentă esențiala lor înrudire tipologică: sînt eroi înaintați ai zilelor noastre.

Figuri centrale ale unor piese — prin înriurirea exercitată asupra evenimentelor și personajelor din jur —, comuniștii și, în general, eroii pozitivi ai literaturii noastre dramatice își sporesc din ce în ce mai mult substanța umană și artistică, îmbogățînd profilul lor etic cu noi trăsături. În luptă împotriva caracterului schematic, lipsit de autenticitate, împodobit cu fals patos grandilocvent, cu o psihologie imaginar-revoluționară, portretul eroului comunist — muncitor, țaran sau intelectual — se construiește treptat, căpătînd o mai complexă structură sufletească, dominată de umanism revoluționar socialist, de simplitatea emoționantă a dăruirii pentru cauză.

Imaginile unor asemenea eroi dramatici, care s-au întipărit în memoria publicului, nu pot fi despărțite de cele ale actorilor care le-au creat. Cum ai putea, vorbind despre Mihai Buznea, să nu te gîndești la Calboreanu, la privirea de oțel a ochilor săi, care-i poruncesc soției să tacă, în tragica scenă a confruntării lor la Siguranță? Și cum ai putea să uiți marea creație a Aurei Buzescu în rolul Mariei Buznea? Vorbind de Spiridon Biserică, îl vezi pe Birlic. Pe Cerchez e greu să ți-l închipui altfel decît sub înfățișarea lui Radu Beligan, iar pe savanta Dinescu ne-o vom reprezenta întotdeauna cu trăsăturile Luciei Sturdza Bulandra. Actorii preiau trăsăturile personajului, replicile textului, dînd rolului experiența și înțelegerea lor spirituală, viața lor. Interpretarea rolurilor de comuniști, de eroi contemporani — în

cea mai pură semnificație a cuvîntului — presupune din partea interpreților un efort deosebit, o concentrare artistică maximă: ei trebuie să fie pe scenă, nu eroii antichității urmăriți de destin, nici oamenii Renașterii care presimțeau că „se pe-trec în cer și pe pămînt mai multe lucruri decît a visat Horațio“*, nici personajele din satirele mușcătoare ale lui Gogol sau Caragiale, ci eroii complecși ai realității în mijlocul căreia trăim, greu de realizat tocmai pentru că replica lor nu s-a imor-talizat încă în tiparele unei capodopere, gestul lor nu s-a clasificat încă în stilul „celei de a doua jumătăți a secolului XX...“ Acești eroi mai aproape de viață decît de literatură, care sînt într-o permanentă confruntare cu spectatorul din sală, cu costumul lor — care nu e altul decît cel întîlnit pe stradă, în uzine, pe șantier —, trebuie să transmită sălii o vibrație cu totul nouă, rezonanța intensă și nealterată a epocii revoluției, a epocii construirii socialismului. Interpretînd activiști de partid, sau simpli oameni ai muncii, actorul nu realizează doar o simplă muncă profesio-nală, ci o creație de un fel nou, care îmbină nemijlocit activitatea sa civică, capa-citatea sa revoluționară, cu cerințele artei. Am discutat cu unii dintre actorii noștri despre asemenea roluri.

CU IRINA RĂCHIȚEANU-ȘIRIANU DESPRE PEISAJUL SUFLETESC AL FEMEII CON-TEMPORANE

In Iulia din „Surorile Boga“ de Horia Lovinescu — Teatrul Națio-nal „I. L. Caragiale“

Iulia Boga, una dintre cele trei eroine ale piesei lui Horia Lovinescu *Suro-rile Boga*, și-a aflat în Irina Răchițeanu, interpreta care consacră personajul. „În piesele originale am jucat prea puțin — ne-a spus actrița — căci sînt încă prea puține figuri de femei contemporane în dramaturgia noastră. Mă refer la acele femei reprezentative pentru spiritul epocii noastre. Autorii sînt zgîrciți cu aceste roluri, ba uneori, nici nu le duc pînă la capăt... Totuși, am jucat în *Anii negri*, în *Ceta-tea de foc*, în *Reșeta fericirii*. Am interpretat însă numeroase roluri în piese sovie-tice, ca: *Ruptura*, *Sfîrșitul escadrei*, *Puterea cea mare*, *Argilă și porțelan*, *Tra-gedia optimistă*. Aceste personaje m-au ajutat să pătrund tot mai adînc peisajul sufletesc al femeii contemporane. Mi-a plăcut mult rolul Iuliei Boga din piesa lui Horia Lovinescu. E un rol plin de relief, bogat în semnificații, și care dă prilej

* Shakespeare, *Hamlet*.

actorului să spună în scenă mai mult decît spune textul.“ Mărturisindu-ne preferința pentru roluri profunde, cu adîncime psihologică, dar cu text puțin, Irina Răchițeanu a declarat : „Fără să fie scurt, textul Iuliei Boga oferă actorului nenumărate posibilități de adîncire a personajului, de nuanțare a stărilor lui sufletești. M-a preocupat evoluția acestei femei, traiectoria ei sufletească de la o eroină oarecum cehoviană, neștiind ce să facă cu energia și viața ei, la un membru de partid, om responsabil, conștient de valoarea sa, util celor din jur. Mi se pare că saltul calitativ din conștiința Iuliei Boga se definește plastic în piesă, la cea de a doua întîlnire cu Ghigi Mirescu. Vaga undă de întîrziat romantism și speranțe puerile, care pluteau la prima întîlnire, s-a topit.“ Irina Răchițeanu interpretează această scenă cu luciditate și detașare profundă de trecutul Iuliei. Comunistă Iulia Boga îl privește pe decrepitul boier Mirescu cu o nepăsare uimită. E uimirea față de propria ei inconștiență, care o împinsese altădată să-și clădească iluzii legate de el, uimirea față de acest soi de epave ale istoriei, care mai rătăcesc, inconștiente de propriul lor ridicol, printre *realitățile altei epoci*. De aceea, replica „oameni ca dumneata nu mă mai interesează“ sună simplu, natural, cutremurător pentru uriașă experiență de viață cuprinsă în puținele cuvinte.

Discutînd despre unele trăsături specifice noului tip de femeie, Irina Răchițeanu a precizat : „Experiența rolului Femeia-comisar mi-a solicitat, și în crearea Iuliei Boga, căutarea și relevarea resurselor de feminitate ale personajului. Am căutat s-o conturez pe Iulia Boga cu psihologia ei uscată, lipsită de orizont, și de aceea, ușor masculinizată, în prima parte a rolului, ca să-i pot da mai multă căldură sufletească, generozitate, atunci cînd ea devine comunistă. E și firesc ca sentimentul de singurătate stearpă al doctoriței, uscăciunea ei, să dispară în contact cu oamenii din jur, cu încrederea și tăria lor.“ La capătul acestor mărturisiri, Irina Răchițeanu și-a exprimat dorința de a interpreta un rol nou, mai complex, mai interesant, într-o piesă originală, căci „sînt atîtea aspecte neexplorate încă în biografiile femeilor contemporane, ale activistelor zilelor noastre, ale luptătoarelor pentru fericire...“

CU MARCEL ANGHELESCU DESPRE UN ROL PE CARE ÎL AȘTEAPTĂ... CHIAR DACĂ NU-L VA INTERPRETA EL

In Hlebnikov din „O chestiune personală“ de Al. Stein — Teatrul Național „I. L. Caragiale“

— Ați interpretat un rol de erou comunist într-o piesă originală ? — îl întrebăm, fără altă introducere, pe Marcel Anghelescu.

— Nea Mitică, în *Mielul turbat* de Aurel Baranga, și, deși nu e un rol din dramaturgia originală..., Hlebnikov din *O chestiune personală* de Al. Stein.

Despre Hlebnikov, Marcel Anghelescu are întotdeauna ceva de spus. Această luminoasă figură de comunist a constituit în creația actorului din ultimii ani marele rol de „erou pozitiv“.

— Aș dori să existe asemenea personaje complexe, convingătoare, și în dramaturgia noastră. Și în realitatea noastră există nenumărați oameni asemănători comunistului Hlebnikov. I-am cunoscut în decursul activității mele de deputat, în deplasările mele, în întâlnirile mele cu oamenii muncii. Cunoașterea lor mi-a sugerat nemijlocit întruchiparea chipului lui „nea Mitică“, activistul de partid care-l ajută pe Spiridon Biserică. Dar de la acest rol au trecut cițiva ani... și în munca mea scenică n-au mai apărut alți activiști. Îi aștept... și chiar dacă nu-i voi interpreta eu, mă voi bucura că există, că emoționează și conving spectatorii.

— Dar „fericitul Ali“ ?

— Ali — ne-a răspuns Marcel Anghelescu (un turc bătrîn din piesa *Maria* de Vasile Iosif) — este și el un erou al zilelor noastre. Ali vede realizîndu-se visul vieții sale, căci munca sa e răsplătită... Nemărginitul său devotament față de partid, față de gospodăria colectivă și prețuirea care îi vine din jur, constituie cele două mari coordonate ale fericirii lui Ali...

CU RADU BELIGAN DESPRE UN ROL CARE L-A AJUTAT SĂ ÎNȚELEAGĂ MAI REPEDE ȘI MAI LIMPEDE CE ARE DE FĂCUT

In Cerchez din „Ziaristii“ de Al. Mirodan — Teatrul Național „I. L. Caragiale“

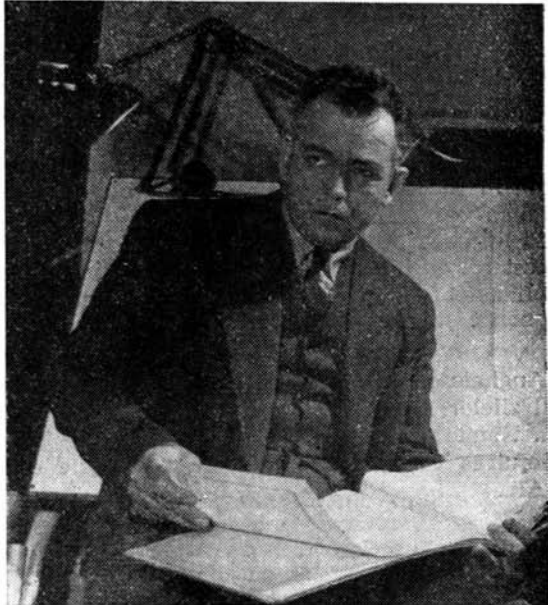

Radu Beligan, creatorul lui Cerchez din *Ziaristii* lui Al. Mirodan, ne-a declarat : „Cred că Cerchez este unul din cei mai izbutiți eroi contemporani pe care ni i-a dat literatura noastră nouă. Întîlnirea cu acest personaj atît de viu, atît de original și de adevărat, este un eveniment însemnat în viața mea artistică. În perioada de pregătire a spectacolului, am petrecut multă vreme prin redacții și tipografii, prin uzine și fabrici. Am căutat să surprind „în marș“ tînăra generație crescută de partid într-o etică nouă și care se grăbește, cu elan și cu un dinamism contagios, să înfăptuiască societatea socialistă.

Pot afirma că lucrînd la rolul lui Cerchez, am dus simultan o muncă de autoperfecționare, am făcut în mine însumi o serioasă igienă morală, am scuturat o serie de deprinderi vechi, și am înțeles mai repede și mai limpede ce am de făcut.“

CU BORIS CIORNEI DESPRE SECRETARUL DE PARTID LUPU AMAN

In rolul lui Lupu Aman din „Secunda 58” de Dorel Dorian — Teatrul „C. Nottara”

Interpretul soldatului Sîsoev din *Brigada I-a de Cavalerie*, Boris Ciornei, creează în piesa lui Dorel Dorian *Secunda 58* chipul comunistului Lupu Aman, secretar al unei organizații de partid. Căldura, profunda umanitate, înțelepciunea, sentimentul marilor certitudini, pe care le degajă acest personaj prin jocul său simplu și profund, fac din această creație o mare reușită a stagiunii. Boris Ciornei ne-a vorbit despre munca sa la acest rol: „Încep prin a spune un lucru banal, și care poate suna convențional: de la prima lectură mi-a plăcut personajul, l-am simțit și m-am bucurat că-l voi interpreta. Am jucat mult în roluri de «negativi», ofițeri fasciști, chiaburi, ticăloși dezumanizați... Unor regizori li s-a părut că aceasta e cea mai potrivită întrebuintare scenică pentru mine. Dar am avut bucuria să-l interpretez și pe Alexei din *Tragedia optimistă*, și pe Sîsoev, un „om cu arma”, care crește și se întregeste odată cu revoluția. Aceste roluri mi-au trezit dorința de a juca într-o piesă originală un rol cu asemănătoare coordonate psihice, un erou pozitiv, al nostru. A venit Lupu Aman... Cine este Lupu Aman? Un muncitor? Un inginer? Un activist? Un intelectual? Toate acestea la un loc, în unitatea lor indestructibilă, care definește pe eroul înaintat al zilelor noastre, cu vastele sale dimensiuni sufletești. Am dorit să-l joc ca atare, să-l fac să semene cu miile de muncitori din întreprinderi, oameni cărora le e străină simțirea gălăgioasă, de paradă, să-l fac să semene cu miile de activiști care construiesc fericirea oamenilor, fără să-i bată ostentativ pe umăr. Și am dorit ca acești oameni, găsindu-se în sala de teatru, să se recunoască în Lupu Aman. Mi s-au părut de prisos excesul de acțiuni fizice, agitația exterioară, pe care regretatul meu profesor, Nicolae Bălățeanu, le denumea cu ironie «hârnicie scenică». Mi s-au părut desuete. Prezența lui Lupu Aman trebuie să se simtă pregnant în scenă, din intensă și adâncă lui comuniune spirituală cu ceilalți eroi.” Lupu Aman nu strigă, nu se agită, vorbește încet, simplu, dar ceea ce spune firesc, de la sine înțeles, parcă în treacăt, oamenilor din jur, sînt marile răspunsuri ale comunismului la problemele lor de viață. Lupu Aman are tăceri meditative, ia hotărîri adînc cugetate, înțelege frămîntările și bucuriile celor din jur, îi ajută ca frămîntarea să fie învinsă, ca bucuriile să fie realizate, și toate acestea în timp ce și el e angajat în conflictul adînc, subteran, al celor care trec printr-o „secundă 58”. Dar Lupu Aman, comunistul, știe să se învingă, e tare. „Poate că cel mai greu a fost — ne spune Boris Ciornei — să realizez rolul astfel, încît Domnica să nu observe nici o clipă dragostea lui Aman pentru ea și să considere atitudinea lui, izvorîtă din marea dragoste comunistă pentru toți oamenii.” Toată ființa eroului și toate acțiunile sale sînt pătrunse de partinitate. Discuțînd despre modalitatea exprimării autentice a sentimentelor pe scenă, Boris Ciornei a spus: „Actorul de teatru trebuie să țină

pasul cu vremea, cu exigențele spectatorului contemporan, care nu crede în „teatralisme“, în sentimente afișate zgomotos, în gesturi false. Dacă am izbutit ca prin personajul Lupu Aman să aduc în fața spectatorilor un strop din imensa umanitate a activistului de partid, cred că munca mea, în cinstea Congresului — la care trebuie să spun că m-a ajutat mult, profund, serios, regizorul Radu Penciulescu — a fost încununată de izbândă.“

CU IURIE DARIE DESPRE UN UTECIST CARE A DEVENIT MEMBRU DE PARTID

În Ștefan Vardia din „Nota zero la purtare“ de Virgil Stoenescu și Octavian Sava — Teatrul „C. Notara“

Din galeria eroilor dramatici ai anilor noștri, nu trebuie omis utecistul Ștefan Vardia din *Nota zero la purtare* a lui Virgil Stoenescu și O. Sava. Iurie Darie, creatorul lui, e dornic să mai joace asemenea roluri.

„Ștefan Vardia mi-a dăruit multă mulțumire sufletească — e un rol pe care nu-l pot uita. Utecistul care trebuie să înfrângă în școală spiritul huliganic, în primii ani de după Eliberare, nu mai poate fi azi, în 1960, cel din 1945. A crescut, s-a maturizat, e membru de partid. Aș dori să-l interpretez sub înfățișarea sa de astăzi...“

Mira Iosif

